

Archeologienota

Programma van maatregelen

WINGENE BEERNEMSTRAAT FUTSELSTRAAT (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Birgit LEENKNEGT , Jeroen
VERMEERSCH

Projectcode: 2018H129

- **Administratieve gegevens**

- ➔ Erkende archeoloog rechtspersoon: Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster, OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
- ➔ Locatiegegevens: Wingene Beernemstraat, Pastoor Termotestraat, Futselstraat (zie plan in bijlage 2 en 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)
- ➔ Kadastergegevens: Wingene, afdeling 1, sectie D, percelen: 1811w, 1818k en 1818m (zie plan in bijlage 3 bij het verslag van resultaten bureauonderzoek)

- **Aanleiding vooronderzoek**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

- ➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek

- **Gemotiveerd advies**

Het projectgebied heeft een grootte van ca. 6855m²; op heden is ca. 2701m² bebouwd, de rest is verharding en tuin. De gebouwen vormen een bejaardentehuis dat in sommige gebouwen teruggaat tot de 3de kwart van de 19de eeuw. In de huidige gebouwstructuren zijn op heden twee kleine kelders aanwezig.

Het projectgebied situeert zich langs de dorpskern van Wingene. Met de Ringbeek op ca. 500m ten oosten van het projectgebied en de Steenbeek op ca. 650m ten zuidoosten van het projectgebied. Het projectgebied bevindt zich op de overgang naar het zandlemige Houtland. De quartairgeologische kaart toont mogelijk quartaire hellingsafzettingen ter hoogte van het projectgebied. Het digitaal terreinmodel toont dat het projectgebied van het zuidwesten naar het noordoosten zacht afhelt, naar de Ringbeek. Waarschijnlijk is naar analogie van de dichte omgeving geen grote graad aan bodemerosie in het projectgebied.

De bodemkaart toont OB (bebouwde zone) ter hoogte van het projectgebied. In de omgeving van het projectgebied worden vochtig zand, wat zandleem, droog zand en natte klei gekarteerd, soms is er sprake van een (post)podzol in vochtig zand. Bij archeologisch onderzoek op ca. 400m ten zuidwesten van het projectgebied werd een podzolbodem met steentijdvondsten aangetroffen

Het projectgebied werd wellicht voor het eerst gekarteerd op de kaart van Ferraris (1771-1778). Het projectgebied is er niet bebouwd en in gebruik als akkerland. In de loop van de 19de eeuw is voor het eerst sprake van bebouwing in het projectgebied. Mogelijk gaat het om

gebouwen van een school, klooster en de Sint-Annakapel. In de jaren '60 van de 20ste eeuw vinden nog afbraak- en bouwwerkzaamheden plaats, bij de bouw van het bejaardentehuis.

Tot de 18de eeuw is dus geen duidelijkheid over het gebruik van het projectgebied, want er werd ook nog geen archeologisch terreinwerk uitgevoerd, ter hoogte van het projectgebied.

Binnen een straal van ca. 800m rond het projectgebied is silexmateriaal (artefacten en afslagen), natuursteen en prehistorisch aardewerk aangetroffen. Net als sporen in verband te brengen met bronstijdbegravingen en bewoningssporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Ter conclusie kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site ter hoogte van het projectgebied niet met zekerheid kan gesteld worden.

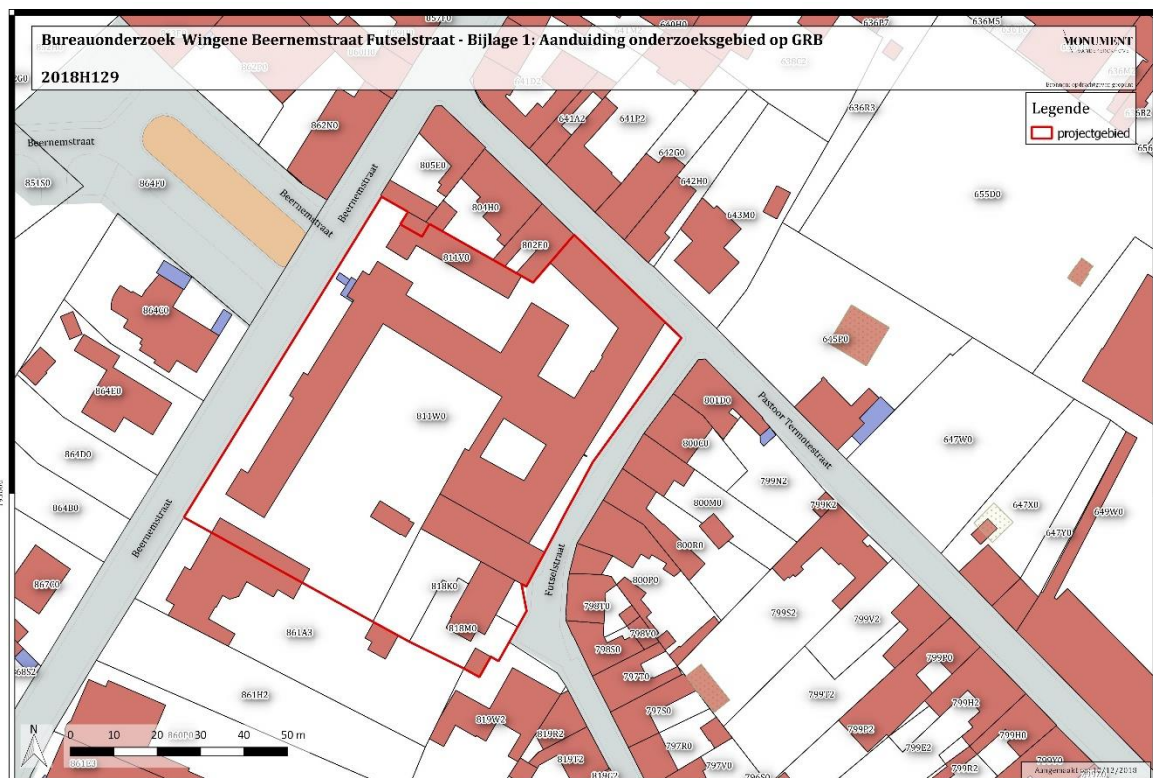
De controleboringen tonen aan dat het aantreffen van een steentijdsite klein is, doorgaat geen afgedekte bodem (uitlogingshorizont) werd aangetroffen. Dit maakt de kans klein dat een steentijdsite ter hoogte van het projectgebied bewaard gebleven is. Het is, zonder een sterke indicatie, niet wenselijk verder vooronderzoek naar steentijd uit te voeren. Vandaar dat geen verder steentijdonderzoek wordt geadviseerd. Wel werd op 8 van de 11 boringen een niet afgetopte C-horizont aangetroffen. Dit duidt erop dat mogelijk sporen vanaf het neolithicum ter hoogte van het projectgebied nog aanwezig zouden zijn. Deze boringen werden enkel gezet op de niet verharde delen van het projectgebied, het is dus niet duidelijk in welke mate de huidige bebouwing een mogelijke archeologische site heeft beschadigd/aangetast.

De geplande werken in het projectgebied gaan gepaard met een wisselende bodemverstoring over de hele oppervlakte van het projectgebied (ca. 6855m²). De geplande werken bestaan uit het af- en uitbreken van de huidige bebouwing en infrastructuur in het projectgebied. Daarna wordt een verkaveling ingepland met 9 ééngezinswoningen, 4 stapelwoningen en 2 meergezinswoningen. De meergezinswoningen worden centraal in het projectgebied ingepland met daaronder een kelder met ca. 2100m² oppervlakte. De kelder kent een bodemverstoring van ca. 3,71 tot 4,05m onder het bestaande maaiveld. Over de rest van het projectgebied kennen de woningen geen kelders. Er wordt verwacht dat de funderingen niet dieper gaan dan 1m onder het bestaande maaiveld en de riolering tot ca. 1,5m onder het maaiveld. Maar deze plannen zijn nog niet definitief. In het projectgebied wordt ook wegenis aangelegd (55cm bodemverstoring) met daaronder riolering op wisselende diepte van min. ca. 0,9 tot max. ca. 2,1m onder het maaiveld. Er kan dus gesteld dat voor een deel van de werken het archeologisch niveau volledig zou vernietigd worden (kelderverdieping). Voor rest van het projectgebied is dit niet volledig duidelijk, en dit omdat de bodemverstoring nog niet definitief is. Hier moet het zekere voor het onzekere worden genomen, en gaan we ervan uit dat het archeologisch niveau ter hoogte van de ééngezinswoningen en stapelwoningen ook zal worden vernietigd. Een verder vooronderzoek op het projectgebied moet dus duidelijk stellen of een archeologische site (vanaf het neolithicum) aanwezig is, en wat de aard, bewaring, verspreiding en datering van

de mogelijk aangetroffen sporen zijn. Gezien het projectgebied op heden voor een deel bebouwd is en nog niet in eigendom van de initiatiefnemer, is het raadzaam om het vooronderzoek pas uit te voeren na de afbraak van de huidige structuren.

- **Planafbakening**

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 6855m² en dient volledig onderzocht te worden door middel van proefsleuven (zie Figuur 1 en bijlage 1).

Figuur 1: Aanduiding van het onderzoeksgebied (= projectgebied) op GRB (bron: geopunt.be) (bijlage 1).

- **Vraagstelling**

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de ontwikkeling van het projectgebied. Hieronder worden de specifieke (niet limitatieve) onderzoeksvragen per methode weergegeven. Elke onderzoeksmethode is succesvol beëindigd wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Zolang niet alle onderzoeksvragen succesvol kunnen worden beantwoord, dient men over te gaan op de volgende onderzoeksmethode zoals besproken in hoofdstuk 2.5. van het verslag van resultaten.

- **Proefsleuven/proefputten:**

- Zijn er archeologische sporen aanwezig?
- Welke is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten?
- Welke is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Is er een archeologische site aanwezig binnen het projectgebied?
- Welke zijn de verder te nemen maatregelen i.f.v. de geplande werken?

- **Plan van aanpak**

- **Proefsleuven/proefputten**

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven over het volledige onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt)¹. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en bij voorkeur noordwest-zuidoost georiënteerd. Op die manier is er het meeste kans om sporen van oude landelijke gebouwen die in de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen hoofdzakelijk noordoost-zuidwest zijn georiënteerd, aan te snijden. Per sleuf en minstens om de 50m wordt machinaal een profielput aangelegd, op een dermate manier dat er een geschrinkt patroon ontstaat en men in feite om de 25m een zicht heeft op de bodemopbouw van het onderzoeksterrein.

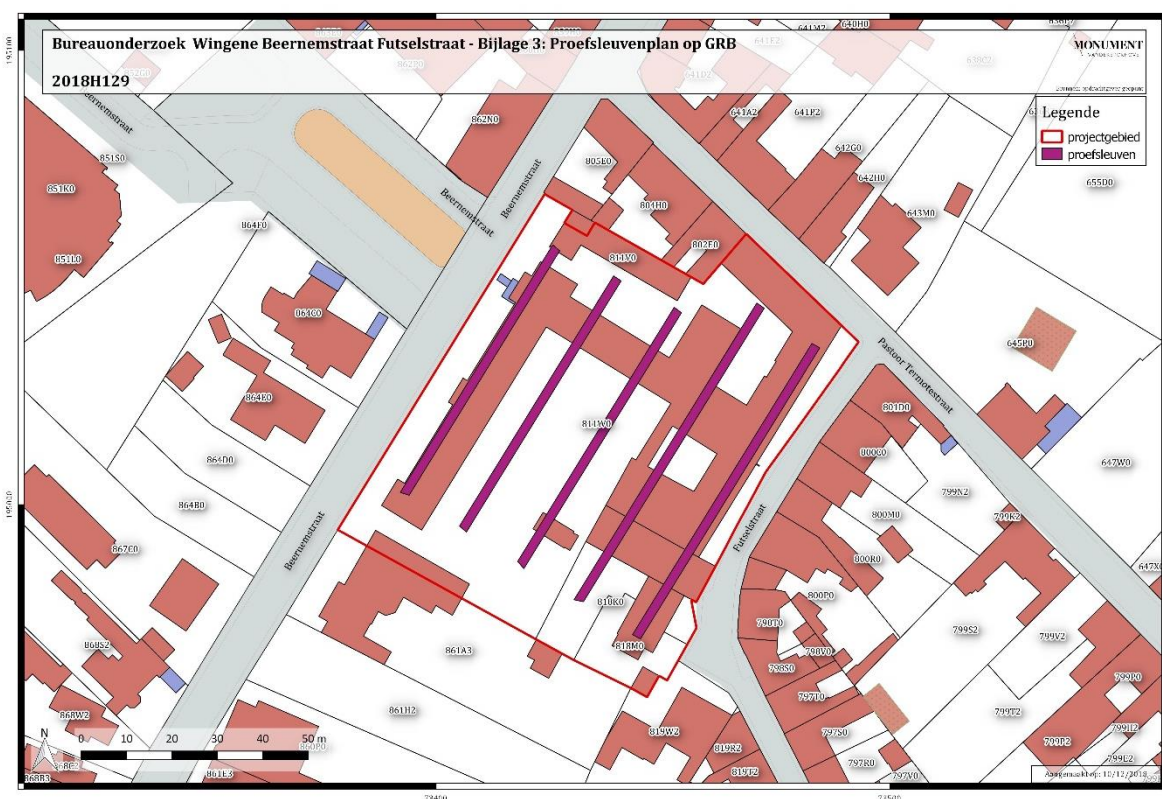
Er worden extra volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Er wordt 10% van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5% door middel van volsleuven, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier wordt 12,5% van het onderzoeksgebied onderzocht en kan met een minimale kost een betrouwbare inschatting gemaakt worden omtrent het archeologisch potentieel van de site. Zodoende kan men ook beter de onderzoekstermijn en –kost inschatten bij een eventueel vervolgonderzoek.²

¹ Als men de kosten-baten afweging maakt, is deze methode van proefsleuven het meest aangewezen om archeologische sites op te sporen en te prefereren boven andere systemen. Zie *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie.*

² HANECA K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. en ERVYNCK A., Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. *Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed*, 2016.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (vb. brandrestengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij het archeologisch bedrijf dat het terreinwerk uitvoert. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de initiatiefnemer. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

Figuur 2: Proefsleuvenplan op GRB (bron: geopunt.be) (bijlage 3).

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De diverse fases van vooronderzoek moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

- **Gewenste competenties**

- ➔ Gedurende het veldwerk dient een (assistent-)aardkundige op afroep beschikbaar te zijn op het terrein. De (assistent-)aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met zand(leem)bodems.
- ➔ In het kader van het proefsleuvenonderzoek dient het team te bestaan uit minstens 2 archeologen waarbij beide beschikken over minstens 20 werkdagen veldervaring wat betreft proefsleuvenonderzoek.

- **Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk**

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bureauonderzoek Wingene Beernemstraat Futselstraat - Bijlage 1: Aanduiding onderzoeksgebied op GRB

2018H129

MONUMENT

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende
projectgebied

195000

0 10 20 30 40 50 m

861E3

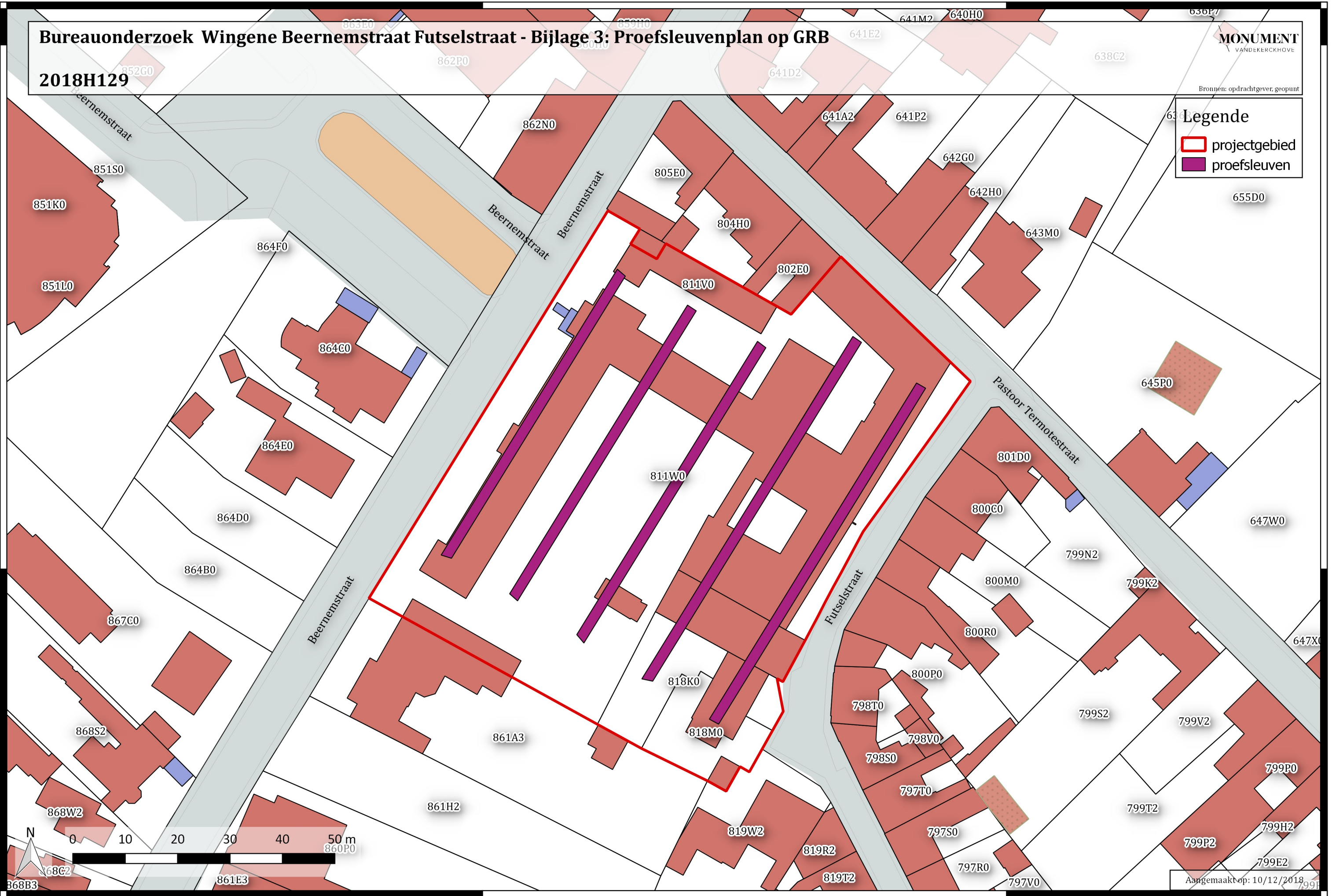
Aangemaakt op: 10/12/2018

2018H129

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

 projectgebied
 proefsleuven

Aangemaakt op: 10/12/2018

73400

73500